

Finns det plats för lek?

- Samutnyttjande av skolgård och park inom detaljplanelagt område

Förtätning leder till brist på mark i städer och för att skapa mer utrymme har kommuner börjat att samutnyttja skolgårdar och parker. Det har blivit en kamp om utrymmet som barn drabbats av då skolgårdar tenderar att bli allt mindre. Var finns det plats för lek när skolgårdar inte prioriteras i kommunernas planering?

Städer växer idag genom förtätning och inte allra minst på grund av den rådande bostadsbrist som finns i Sverige. Behovet av bostäder genererar ett högt tryck på kommuner att bygga så många bostäder som möjligt på så kort tid som möjligt. Men vilket resultat mynnar behovet av att bygga tätt och snabbt ut i? Vilka miljöer bildas och för vilka anpassas städerna till?

Förtätningen innebär att det samlas fler människor på mindre ytor och därmed också fler barn på mindre ytor. Fler barn genererar ett behov av fler skolor, men med brist på mark i centrala delar och ett högt tryck på kommuner att leverera bostäder finns det mindre plats till att bygga nya skolor och barnens utrymme i städer har minskats.

En skolgårds betydelse för barn och vilken inverkan den har på barns lärande är vi idag medvetna om. Ändå verkar denna kunskap inte nå ut till de som planerar, bygger och förvaltar skolgårdar eftersom de blir allt mindre och ibland till och med obefintliga. I Stockholm finns det hårdare krav gällande parkeringsytor än vad det finns gällande barns skolgårdar, vilket visar hur bortprioriterade skolgårdar är i planeringen och belyser hur viktigt det är att det finns riktlinjer för skolgårdar och att planerarna följer dessa.

Samutnyttjande av skolgård och park

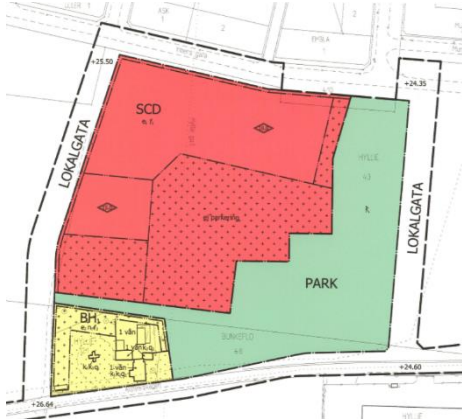
Flera kommuner har börjat att samutnyttja skolgårdar och parker för att lösa bristen på mark i städer. Genom att samutnyttja mark kan

tillräckligt stora skolgårdar säkras samtidigt som kommuner även kan tillgodose grönytor till allmänheten. Det finns dock en problematik med att samutnyttja skolgårdar och parker eftersom de har skilda användningar i en detaljplan. En park planläggs som allmän plats, alltså ett område som i detaljplan är avsett för ett gemensamt behov, medan en skolgård planläggs som kvartersmark, ett område som i detaljplan inte är allmän plats utan avsett för bebyggelse eller anläggningar av olika slag.

Examensarbetet "Finns det plats för lek? - samutnyttjande av skolgård och park inom detaljplanelagt område" har som syfte att undersöka hur några av Sveriges kommuner arbetar med att samutnyttja skolgårdar och parker i detaljplaner och genomförandet av dem. Genom att undersöka några detaljplaner från utvalda kommuner konstateras att samutnyttjande av skolgård och park är en fråga som idag aktivt diskuteras av många kommuner och de kommuner som redan använt sig av samutnyttjandet har använt sig av olika lösningar. I examensarbetet kan tre olika typfall urskiljas; allmän plats som används som skolgård, kvartersmark planlagd som S, skola där skolgården används av allmänheten efter skoltid och kvartersmark som inte är planlagd som S, skola (till exempel R – lek- och rekreationsområde).

I vissa av de studerade detaljplanerna har kommunerna använt sig av två typfall; allmän plats som används som skolgård och kvartersmark som är planlagd som S, skola och

där skolgården används av allmänheten efter skoltid. Ett exempel på en detaljplan där detta har gjorts är ”Detaljplan för skola väster om Pildammsvägen i Hyllie i Malmö”. I figur 1 och 2 visas urklipp ur detaljplanens plankarta och planbestämmelser. I figur 1 är det röda området skolan med tillhörande skolgård (det prickade området) som kan användas av allmänheten efter skoltid och det gröna området är en park som kan samutnyttjas av skolelever och allmänheten.

Figur 1: Urklipp från plankartan, där det röda området är skola med tillhörande skolgård (det prickade området) och det gröna området är park.

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN	
Allmänna platser	
LOKALGATA	Lokaltrafik
PARK	Anlagd park
Kvartersmark	
BH ₁	Bostäder. Handel av mindre omfattning såsom café, butik, hantverk.
SCD	Skola, centrum, vård. Nätstation medges minst 5 meter från byggnad.

Figur 2: Urklipp ur plankartans planbestämmelser.

Titel: Finns det plats för lek? - Samutnyttjande av skolgård och park inom detaljplanelagt område.

Författare: Ida Andersson och Linnea Backman

Vägledning bör tas fram

Kommunernas lösningar för samutnyttjande har både för- och nackdelar. Skolgårdar är ytor som står tomma stora delar av året och när dessa samutnyttjas rör sig fler människor på området och bidrar på så sätt till att risken för skadegörelse på både skola och skolgård minskas. Å andra sidan innebär fler människor att det blir ett ökat slitage av skolgårdar och parker om de samutnyttjas, vilket kan innebära ökade kostnader gällande skötseln.

Samutnyttjande av skolgård och park är en bra lösning på att lösa brist på mark i centrala lägen och för att uppnå ett mer effektivt markutnyttjande. Det finns en osäkerhet i hur samutnyttjandet kan lösas i den kommunala planeringen eftersom plan- och bygglagen inte reglerar samutnyttjande av allmän plats och kvartersmark. En vägledning för hur kommuner ska gå tillväga i sin planering för att lösa samutnyttjande av skolgård och park i detaljplaner bör därför tas fram

Institution: Avdelningen för Fastighetsvetenskap inom institutionen för teknik och samhälle vid Lunds Tekniska Högskola